

Moodsa balleti õhtu: B. McFerrini «Kilpkonna jalutuskäik», A. Pärdi «Vaikne kaos», A. Summersi—R. Frippi «Bussipeatus».

Eesti balletiteatri üsna kurvast üldpildist on juba õige mitu aastat räägitud-kirjutatud. Hooajast hooajaga jõuab meie kahes balletiteatris lavale heal juhul vaid paar uuslavastust, naistki tihti peale suurem osa vanade klassikaliste ballettide rekonstruktsioone või omapoolseid tõlgendusi-töötusi. Moodsamat (uusamat? avangardsamat?) balletikeelt on meie lavastajatest järjekindlalt viljelnud tõttõelda vaid Mai Murdmaa, kelle otsinguid ka kogu balletipublikka huviga jälgib (iseasi, et toda balletilembest vaatajat Eestmaal just arvukalt pole).

Seekord pakkus Estonia Teater hooaja esimese uuslavastusena välja kolm lühiballetti, mis ühendatud «Moodsa balleti õhtu» üldnimetaja alla. Rootsis töötav ameeriklanna Jeanne Yasko tutvustab vaatajale oma visiooni McFerrini ja Pärdi muusikale; ja meie noor koreograaf Tiina Lindfors esitab Summersi—Frippi muusikale loodud «Bussipeatus». Omamoodi elamus sellest balletiõhtust sündis — niimoodi liikumas (ja paistab, et laval oleminest mõnu tundmas) pole Estonia balletitruppi varem näinud. Mõnevõrra uudne nähtus seega meie lava jaoks on. Iseasi, kas üldnimetaja «moodne» siinkohal täpne on — mis üldse on moodsus kunstis? Kas praegu on moes enam klassika või modernants? Kui õhtu pealkirjas «moodne» «uudsega» asendada, saame ehk pisut määratletuma pildi balletimeistrite taotlustest. Ja siiski...

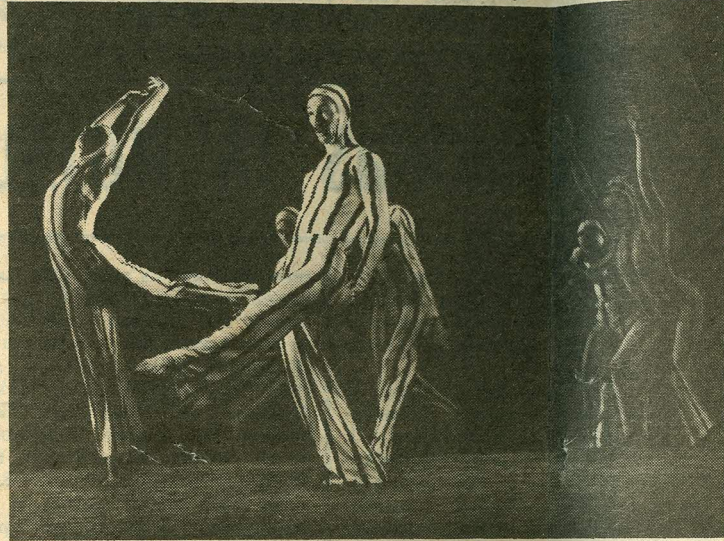
Alguse juurde tagasi tulles võikski rääkida «Kilpkonna jalutuskäigust». Jeanne Yasko kava-
leha mõtisklust lugedes mõistsin,

ESTONIA LAVAL JALUTAVAD KILPKONNAD..

Jeanne Yasko

et too üksik kilpkonn, keda Saima Kranig elegantselt ja stiilipuhtalt kehastab, on mahajäetud, võõral maal ja võõras keskkonnas eksisteeriv elukas, kes ei taha oska end teistega identifitseerida, peab aga oludega kuidagi kohanema, et eluvõitlus vastu panna. Esimesel vaatamisel ei osanud küll niisugust kollisiooni laval märgata, ent usun, et see polagi peamine. Tantsijate kol-lakasrohelist trikood, väga kilpkonnalikud peakofid, tabavalt leitud tõsted: ikaks tantsijat moodustasid teineteise saljas istudes-lamades plastiliselt põnevaid figuure — sellest piisas, et lühiballett huvitavaks muuta. Ja õigupoolest jälgisin toimuvat pi-

«Kilpkonna jalutuskäik»

gem kui puhta tantsukujundi sün-di, mitte üksildase kilpkonna traagilist elukollisiooni. Bob McFerrini sugestiivne ümin (andku muusikataadlased andeks se-davõrd dilatantlik võrdlus) ja su-juv, täpselt aktsentueeritud plas-tiika moodustasid laidliku kujun-di, mis õige tihti naeru kõhista-ma pani.

Jeanne Yasko teine lavastus, Arvo Pärdi «Fratrese» muusikal põhinev «Vaikne kaos» jättis ka-hetisema mulje — ballatiminea-tuuri mõjuv alguskujund, mille must valges lahendatud kostüü-mid ja tantsijate pisut ikooni-maali meenutavad käteasendid laval mingi kirkastumise atmo-

sfääri löid, jäi edasise arenguta. Kompositsiooni keskmine osa mõjus enesekorduse, liigutuste mehaanilise ühendamisena. Muu-sika nüansirikas voogamine kip-pus laval toimuvat enese alla matma. Ere ja kaunis oli finaal — kord ühte, kord teise lavanurka tormlev tantsijate grupp, mis siis otsekui tähena laiati paiskus. Siin sündis kõiksusetunnetus ja tõeline dünaamika.

Kui Jeanne Yasko lavastused näitasid meile isikupärast koreo-graafilist mõtlemist ja keelt oma-vat koreograafi, siis Tiina Lind-forsi «Bussipeatus» mõjus tagasi-pöördumisena 1950.—1960. aas-tatasse — põhiliselt klassikalistel

elementidel põhinev tantsukeel ja üsna banaalne süžee: bussipeatuses bussi ootavate inimeste unistused. Olgem ausad, umbes sedasama harrastas paljukirjutud draamaballast — jutustevus, sünd-mustiku võimalikult täpne edasi-andmine liigutuste abil. Ja just sellisest tantsu mõistmisest mo-dernantsu ju tõukuski, eitades bal-letilaval valitsevat lihtsustatud süžeeilisust ja võideldes balleti kui iseseisva kunstiliigi eest. Bal-letil on spetsiifilised väljendus-vahendid, aga ka oma eriline ja ainukordne temaatika. Ega olegi bussipeatus tegevuskohana halb, ainult et — kui neil seisjail-ootajail oleks meile ka midagi öelda. Abstrakteid pas'sid, mil-lal allakirjutanu arvates puudus oma kindel ekspressiivne väl-jund, oleme balletilaval nii palju ja nii kaua näinud.

Ei julga ega oska anda hin-nangut «Moodsa balleti õhtule», kuid sellise balletikava eksistee-rimine meie esindusteatri mängu-kevas ei tohiks kellelegi vastu-meelt olla, sest ainult klassikast XX sajandi balletiteater elada ei tohiks. Iseasi, et kõrvalde võiks ju olla pakkuda ka Joffrey', Béjart'i, Balanchine'i, Robbinsi loomingu-t, kui nimetada esimesi ette-juhtuvaid nimasid. Näedki juba õigupoolest klassikud, aga kuna aeg oli niisuguna, siis tuleb tun-nistada, et nende nimedega mär-gitud etapist on meie balletitea-ter paljus mööda läinud (või mööda juhitud) ja traditsiooni säilitamise huvidas peaksid nad ikka olemas olema. Sest mille eiusel või millega võrreldes siis edasi liikuda ja uut avastada...

KADI HERKOL